

entrevista

Ha dedicat bona part del seu temps a l'estudi del passat, però també a la recerca i a la divulgació. El geògraf, historiador i professor Albert Compte (Castelló d'Empúries, 1919) ens obre les portes de la seva casa de Figueres per repassar els esdeveniments més significatius d'una trajectòria plena de drames i alegries, de privacions i complaences que l'ajuden a tenir una perspectiva prou clara del món i de la vida.

ALBERT COMPTÉ

«Els professors no haurien de deixar mai de posar-se al dia, d'investigar»

JOSEP PASTELLS > TEXT

TORNER > FOTOGRAFIA

—**Se'l veu prou en forma, als 92 anys.**

—No em puc queixar. Per l'edat que tinc estic relativament bé. De tota manera, es nota que els anys passen: em canso molt més que abans i em costa caminar.

—**La decadència física no deu ajudar a veure les coses amb optimisme. Com s'imagina el futur de la humanitat?**

—He viscut moltes coses durant molt de temps i, a més, en temps molt convulsos, de manera que puc relativitzar-ho tot. Però si ets historiador i, per tant, coneixes el passat, per força has de ser pessimista. La naturalesa humana és molt complicada.

—**Què en pensa del moviment del 15-M, dels assajos de Stéphane Hessel?**

—Tot això passarà. Des del punt de vista de la història, són moments. Un any no és res. I, francament, hem viscut temps molt pitjors. Ara, al nostre país, hi ha un nivell de convivència que no

hi havia abans. Això no vol dir, però, que pugui ser optimista.

—**Per què no?**

—Ara la gent té poca paciència, poca capacitat de resistir. Les noves generacions tenen moltes possibilitats, però l'educació és massa lliure. Els nens de catorze, quinze o setze anys no poden fer el que els doni la gana. A la vida s'ha de saber dir «No, noi, això no es pot fer».

—**Com feia el seu pare amb vostè?**

—Exactament. Fins que es va morir quan jo tenia deu anys.

—**Allò va capgirar-li completament el destí, no?**

—Sí. Quan el pare va morir en un accident de moto vam patir una sotragada molt forta i, lògicament, a mi em va canviar la vida. I no només perquè ell ja no hi fos. Si tot hagués anat bé,

jo hauria anat a viure a París. El pare hi tenia un amic joier i la seva intenció era fer-me anar en aquella ciutat. Després del seu traspàs allò ja no va ser possible.

—**I en lloc de París va anar a parar al Collell.**

—Exacte. En aquella època la meua vida tenia dues cares. A Castelló d'Empúries hi duia una vida molt lliure, em passava el dia entre l'escola, la classe de música i el carrer. L'absència de l'autoritat paterna m'ho permetia i, com és natural, intentava passar-m'ho el millor possible. Al Collell tot era molt diferent. Estava tancat. De fet, nosaltres en dèiem *la gàbia*. Tot i això, en conservo bons records.

—**Per què?**

—Sobretot pel sistema de distribució del temps escolar, el millor que he vist durant la meua vida.

Els nens de catorze, quinze o setze anys no poden fer el que els doni la gana. A la vida s'ha de saber dir «No, noi, això no es pot fer»

—Com es distribuïa, aquest temps?

—Al matí hi havia tres classes d'una hora i, entre classe i classe, mitja hora d'esbarjo voluntari. Podies escollir entre anar a jugar o a estudiar. Un o dos dies a la setmana, aquesta mitja hora la dedicàvem a la gimnàstica. A la tarda, després de dinar, ens dedicàvem a jugar, als esports. Devíem ser cent trenta o cent quaranta alumnes i disposàvem de dos camps de futbol, dues pistes de tennis, una de bàsquet i una de frontó. Després teníem una hora d'estudi i una altra de classe. A continuació, el berenar i una mica més d'esport. I finalment dues hores d'estudi amb un petit descans d'un quart d'hora o vint minuts.

—Sembla força equilibrat.

—Ho era. Encara ara em sembla una combinació perfecta d'esbarjo i estudi. Vaig fer classes durant més de quaranta anys i mai no vaig trobar un sistema similar. També és cert que el nivell d'ensenyament

no es podia comparar amb el d'un institut. Era un centre del bisbat: els professors eren capellans i el seu fort eren les lletres, però fluïxaven en ciències.

—Malament.

—Sí, però es compensava amb l'estudi i el treball, la disciplina de treball. Els llibres tenien més importància que els professors.

—Quan tenia disset anys va començar la guerra civil. Impossible tenir-ne bons records.

—A Castelló vam viure moltes desgràcies i, efectivament, els records són molt dolents. Com és natural, jo ho vivia tot com un autèntic desastre.

—I el van mobilitzar.

—Sí, poc abans que esclatés la guerra. Però vaig patir una lesió tuberculosa i em vaig passar mig any al llit. En aquella època era una malaltia molt greu i

vaig tenir sort de sobreviure. Després em vaig incorporar als serveis auxiliars, però vaig tornar a recaure i em van ingressar a l'hospital de guerra de Girona. Em van declarar inútil temporal i, entre una cosa i l'altra, vaig viure la tragèdia des de la rereguarda.

—Llavors ja sabia que volia estudiar.

—Sí. No sabia exactament què, però veia que era la millor manera d'obrir-me camí.

—Al final es va decantar per la història.

—Sí, m'agradava molt. I també començava a tenir clar que, per si de cas, havia de fer la carrera de mestre. Les vaig fer simultàniament, perquè llavors amb el batxillerat i uns estudis complementaris et podies treure el títol de mestre.

—I per què mestre?

—M'atreïa la idea d'explicar una matèria que m'entusiasmava, la llibertat

M'atreïa la idea d'explicar una matèria que m'entusiasmava, la llibertat de poder fer el que volia fer

de poder fer el que volia fer i, també, la possibilitat de no tenir ningú a sobre que em digués que fes això o això altre. També em seduïen les llargues vacances, tot i que ja era conscient de les estretors econòmiques que hauria de passar.

—Per a una família de pagès, enviar-lo a la universitat no devia ser gens fàcil.

—En absolut. Tot costava diners i teníem moltes dificultats per aconseguir-los, però entre unes classes que vaig donar i un camp que vam vendre al final ens en vam sortir.

—Com recorda l'etapa universitària a Barcelona?

—Va ser una època molt austera. Per anar a classe, per exemple, només tenia un vestit, però ho trobava natural perquè tothom feia més o menys el mateix. A més, jo estava molt concentrat en els estudis. L'únic que volia era tirar-los endavant amb la major rapidesa possible.

—En un moment determinat, va decidir que volia ser catedràtic d'història i geografia a l'institut de Figueres.

—Sí, de seguida ho vaig tenir clar. El problema era que a tot Espanya només hi havia 117 instituts i no era gens fàcil aconseguir la plaça. Tampoc no era gens senzill trobar feina, però un company em va dir que a l'acadèmia Pérez Iborra de Barcelona buscaven un professor d'història i vaig tenir la sort que m'agafessin. Hi vaig estar quatre anys i puc dir que molt temps després un dels meus alumnes va arribar a ser molt conegut.

—De qui parla?

—De l'expresident Pujol.

—El recorda bé?

—La veritat és que no. De fet, no va ser fins molts anys després que, revisant unes fitxes, em vaig adonar que un dels meus antics alumnes era Jordi Pujol i Soley. Segur que era ell: el seu pare es deia Florenci i vivien al carrer Còrsega.

—Impossible recordar tots els alumnes. A més, vostè en aquella època devia estar molt pendent de les oposicions, no?

—Sí, era el meu gran objectiu. Primer em vaig treure les d'adjunt de catedràtic i vaig passar tres anys a Lleida, i després les de catedràtic, i vaig donar classes a Cartagena durant set anys més.

—La vacant de Figueres es va fer esperar.

—Fins a l'any 1956. Jo tenia molt clar que seria el meu destí definitiu i així va ser. Em vaig quedar a l'Institut Ramon Muntaner fins que em vaig jubilar, al cap de trenta anys, i sempre hi vaig estar molt bé. Al capdavant, és la meua terra. No em considero localista, però. Penso que l'Empordà és una peça més de Catalunya, d'Espanya, d'Europa i del món.

—La seva tesi doctoral la va fer sobre l'Alt Empordà, això sí.

—Sí, m'interessava molt parlar de la comarca i de l'evolució de la vida agrària. Es va publicar el 1963, però vaig estar-hi treballant tota la dècada anterior. Feia la feina de camp als estius, quan venia de Cartagena. En aquella època vaig recórrer tots els pobles de l'Alt Empordà amb bicicleta.

—Des d'aleshores ha publicat multitud de treballs sobre temàtica empordanesa. És una manera de veure en l'àmbit local la història general?

—Efectivament. Tot està relacionat d'alguna manera i, en el fons, com a geògraf, historiador i professor, sempre m'he dedicat a estudiar i difondre el passat.

—No entén la docència sense la recerca?

—Tothom pot fer el que vulgui, però jo crec que han d'anar agafades de la mà. Al cap i a la fi, formen part del bagatge intel·lectual i de la funció del professor d'institut.

—Però no tothom ho fa. Ni tothom rep reconeixements com el premi

Recerca o la distinció d'or de l'Ajuntament de Castelló d'Empúries...

—Insisteixo que, a més de transmetre coneixements als alumnes, els professors no haurien de deixar mai de posar-se al dia, d'investigar. Pel que fa als reconeixements, mai no els he donat cap importància. Jo m'he limitat a fer la meua feina.

—Encara escriu?

—Ara ja no. Ara llegeixo. Cinc anys enre-re, en morir l'Àngela, la meua dona, vaig perdre l'humor per fer coses. I al cap d'un any, amb la mort de la meua filla Glòria, em quedava ben poca il·lusió per afrontar nous reptes intel·lectuals. Per sort, em queda la meua filla Teresa i mantinc les ganes de llegir i, sobretot, de rellegir, de mirar algun reportatge televisiu...

—Què llegeix?, llibres d'història?

—Sí, sempre m'han agradat molt, sobretot de l'edat mitjana.

—No li agrada la ficció literària?

—Sí, tot i que no estic gaire pendent dels autors nous. Si de cas Pla, Calders, Monzó... També Maria Mercè Marçal.

—Escolta música?

—Molt sovint. M'agrada una mica de tot, des del cant gregorià fins als postimpressionistes.

—Té bons amics?

—Aquí a Figueres me'n queden dos. Quedem al cafè per fer tertúlies d'un parell d'hores. Xerrem una mica de tot. Ells són de ciències; l'un és metge i l'altre, veterinari. Sempre els dic que els de ciències són analfabets en lletres i els de lletres ho som en ciències [riu].

—Què és el més important a la vida?

—Hi ha tres coses fonamentals: la família, els amics i trobar-te bé a la vida professional.

—Un defecte de la societat actual.

—Penso que es dona excessiva importància a la comunicació a través dels mòbils o l'ordinador. La gent s'ha de veure, tocar-se.

Feia la feina de camp als estius, quan venia de Cartagena. En aquella època vaig recórrer tots els pobles de l'Alt Empordà amb bicicleta

—**Per què creu que l'ensenyament no acaba de rutllar?**

—Hi ha gent que no serveix, però a l'Administració no es treu mai ningú. És un dels motius pels quals l'ensenyament va malament.

—**També hi ha massa canvis en els plans d'estudis, no?**

—Sí. Fa uns anys, quan el llavors conseller Josep Laporte va venir a Figueres amb motiu del 150è aniversari de l'institut Ramon Muntaner, li vaig dir que jo creia més en els homes que en les lleis de tipus educatiu. La responsabilitat de cadascú és molt important.

—**Creu que la situació ha empitjorat?**

—Sense dubte. Molts professors, antics

alumnes meus, se'n queixen. Un dels problemes, que ja teníem a la meua època, és que, a la pràctica, els professors no tenen per damunt ningú que els mani. I no hi ha estímul. El que treballa molt bé té el mateix sou que el que no ho fa. Altres problemes, que abans no existien, són que els pares moltes vegades posen pals a les rodes i que els alumnes són molt més conflictius. Això provoca que hi hagi professors que pateixin depressions, que demanin baixes... Tot plegat és un reflex de la societat, que ha canviat molt.

—**No hi veu solució?**

—És molt difícil remuntar-ho. L'educació està mal enfocada i el que per a mi hauria de ser la base, la família, se'n va

a fer punyetes. Tot plegat és cada cop més complex.

—**Falta autoritat?**

—Abans n'hi havia més. Quan entraves en una classe sabies que hi havia un ordre.

—**Però ensenyar és molt més que això.**

—Sí. A més d'ensenyar el millor que podia, jo intentava tractar bé els alumnes, adaptar-me sempre a la seva manera de ser. Per exemple, a un de pocavergonya li parava els peus i a un de tímid procurava no renyar-lo, sinó encoratjar-lo. Es tractava de conèixer-los bé i aplicar sempre el sentit de la justícia.

Josep Pastells és periodista i escriptor.

Els professors no tenen per damunt ningú que els mani. I no hi ha estímul. El que treballa molt bé té el mateix sou que el que no ho fa.